

Любенко А. М.

к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і аудиту,
Львівський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

Сарахман О. М.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Львівський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Інтеграція України у світове економічне і правове співтовариство передбачає, що вітчизняна система контролю повинна відповідати положенням Лімської декларації керівних принципів аудиту державних фінансів, прийнятої 1977 року IX конгресом Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (англ. INTOSAI) [1].

Декларацією XX Конгресу INTOSAI рекомендовано всім членам Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю використовувати стандарти INTOSAI як довідковий матеріал при розробці власних стандартів [2]. У дослідженні зазначене враховано при розгляді напрямів реформування мети, принципів контролю.

Загалом слід визнати, що, незважаючи на прогалини і недоліки вітчизняної системи контролю в державному секторі, вона розвивається в напрямку урахування норм, сформованих у відповідній міжнародній практиці.

Слід також акцентувати, що традиційні та нові бачення державної влади України на подальше реформування бюджетних відносин полягають у наданні більшої самостійності в розподілі бюджетних коштів розпорядникам бюджетних коштів.

У новій системі бюджетних координат держава повинна контролювати не тільки і не стільки технологію витрат, скільки вирішення конкретних функціональних завдань, поставлених перед державними управлінськими структурами. Інакше кажучи, йдеться про підвищення відповідальності розпорядників бюджетних коштів за досягнення поставлених цілей через впровадження системи моніторингу і оцінки ефективності їхньої діяльності.

Ця система спрямована на відстеження міри виконання прийнятих розпорядником бюджетних коштів на основі встановлених показників кінцевих і безпосередніх результатів діяльності.

Для виконання цього непростого завдання система органів контролю в державному секторі повинна бути структурно і методологічно єдиною, функціонально визначеною, з чітко прописаними правами, що охоплюють всю сукупність бюджетних ресурсів, які забезпечують функціонування економіки. Це дозволить, з одного боку, виключити зайве дублювання, оптимізувати державні витрати на забезпечення функціонування контрольних органів і, з другого боку – істотно підвищить їхню ефективність.

Таким чином, виникає низка проблем, вирішення яких залежить, насамперед, від

позиції законодавця. Передусім, як зазначає Басанцов І. В., є потреба в опрацюванні цілісної системи заходів щодо подальшого вдосконалення нормативного правового регулювання всієї системи державного фінансового контролю [3]. Проблема в тому, що чинним Бюджетним кодексом України не повною мірою окреслено завдання визначення основ державного контролю, що призводить до обмеженості контролю за рівнями бюджетної системи і слабкості взаємодії, координації та контролю органів державної влади бюджетної системи.

Чинним законодавством практично не регламентовано організацію фінансового контролю на місцевому рівні, визначені лише методичні підходи до перевірки місцевих бюджетів зовнішнім органом контролю.

Калюга Є. В. виділяє три основні елементи фінансового контролю, що функціонують практично самостійно: зовнішній фінансовий контроль – незалежний контроль, що здійснюється законодавчою владою, де основним органом контролю виступає Рахункова палата Верховної Ради України; державний внутрішній фінансовий контроль в особі Державної фінансової інспекції України; контроль розпорядника бюджетних коштів та інші загальнодержавні різновиди контролю [4, 12-43].

При цьому варто зауважити, що чисельність контрольних органів об'єктивно призводить до дублювання їхніх функцій і діяльності.

Цю проблему можна було б ефективно вирішити через закріплення в Бюджетному кодексі України положень з розподілу цілей, завдань і повноважень державними і місцевими органами внутрішнього фінансового контролю з одного боку, і органами зовнішнього фінансового контролю – з іншого.

Попри таку організацію суб'єктів контролю необхідно змінити зміст наступного контролю. Акцент має зміститися з контролю за фінансовими потоками до контролю ефективності використання бюджетних коштів [5, 9-13; 6], що цілком виправдано. Водночас, як зазначає Саунін А. Н., ефективність слід розглядати не у вузькому значенні (наприклад, за якими цінами купувалася продукція), а набагато ширше – який економічний ефект бюджетних витрат, якою мірою відомствами досягаються і виконуються поставлені перед ними завдання [7, 54-55].

Література:

1. Лімська декларація керівних принципів аудиту державних фінансів від 12.08.1999 р. / Рахункова палата України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/140217>.
2. Mexico Declaration on SAI Independence [Electronic resource]. – Available from: http://www.issai.org/media/12922/issai_10_e.pdf.
3. Басанцов І. В. Розвиток державного фінансового контролю в умовах ринкової економіки України: дис. д-ра екон. наук : 08.00.08. – Ірпінь, 2008. – 382 с.
4. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: моногр. / Є. В. Калюга. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. – 360 с.
5. Бариніна-Закірова М. В. Запровадження державного аудиту в практику роботи органів ДКРС / М. В. Бариніна-Закірова // Фінансовий контроль. – 2005. – № 6 (29).
6. Мурашко В. М. Контроль і ревізія діяльності підприємств промисловості України: навч. посіб. / В. М. Мурашко. – К.: ЦУЛ, 2003. – 254 с.

7. Саунин А. Н. Аудит эффективности в государственном финансовом контроле / А. Н. Саунин // Финансы. – 2004. – № 9. – С. 54–55.